

STANOVISKO

Súdnej rady Slovenskej republiky, zaujaté v súlade s ustanovením § 4 ods. 1, pís. g) zákona č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov, k návrhu poslanca Národnej rady Slovenskej republiky Jána Drgonca na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tlač č. 1521 zo dňa 23. februára 2006).

A. Všeobecné pripomienky

Z dôvodovej správy návrhu vyššie uvedeného zákona vyplýva zámer jeho predkladateľa obmedziť sudcovskú svojvôľu pred disciplinárnym súdom. Poukazuje na znenie ustanovenia § 135 O.s.p. a na to, že niet rozumného dôvodu, pre ktorý nezávislosť disciplinárnych sudcov by mala byť iná, ako nezávislosť sudcov pri akomkoľvek inom rozhodovaní. Zároveň uvádza, že zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok neobsahuje ustanovenie porovnateľné s § 135 O.s.p..

S vyššie uvedenou argumentáciou nemožno súhlasiť z nasledujúcich dôvodov:

V súlade s ustanovením § 150 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a príseďiacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov *na disciplinárne konanie sa primerane vzťahujú ustanovenia osobitného predpisu, ak tento zákon neustanovuje inak alebo ak z povahy veci nevyplýva niečo iné*. Týmto osobitným zákonom je Trestný poriadok.

Podľa ustanovenia § 7 ods. 1 Trestného poriadku *„Orgány činné v trestnom konaní a súd posudzujú samostatne predbežné otázky, ktoré sa v konaní vyskytnú; ak je o takej otázke právoplatné rozhodnutie súdu, Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len ústavný súd), Súdneho dvora Európskych spoločenstiev alebo iného štátneho orgánu, orgány činné v trestnom konaní a súd sú takým rozhodnutím viazané, ak nejde o posúdenie viny obvineného.“*

Úlohou disciplinárneho súdu je zisťovanie disciplinárnej zodpovednosti sudcu a ukládanie disciplinárnych opatrení (§ 119 ods. 1 zákona č. 385/2000 Z.z.). Ustanovenie § 116 vymedzuje, čo je disciplinárnym previnením a § 117 obsahuje úpravu disciplinárnych opatrení. Disciplinárny súd teda zisťuje, či došlo k disciplinárnemu previneniu sudcu a či zaň sudca zodpovedá. Nutne preto rozhoduje predovšetkým *o vine sudcu*. Z uvedeného dôvodu disciplinárny súd pri zisťovaní previnenia sudcu nemôže vychádzať iba z rozhodnutí iných orgánov, *lebo by stratil opodstatnenie vlastnej existencie*.

B. Okruh základných problémov vzťahov súd (štát) - sudca:

Zároveň tento návrh zákona prekračuje svoj predmet úpravy, lebo neberie do úvahy okruh základných problémov vzťahov štát (súd) – sudca. Predkladateľ návrhu v dôvodnej správe argumentuje prípadmi, keď ani rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky o porušení základného práva alebo slobody *sudcom*, proti ktorému smeroval návrh na začatie disciplinárneho konania, nebolo dostatočne významné pre uznanie jeho disciplinárnej zodpovednosti. Obchádza pri tom fakt, že ústavný súd nerozhoduje o porušení práva sťažovateľa zo strany sudcu, ale štátu, či súdu ako orgánu štátu, nakoľko v súlade s ust. § 21 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov, účastníkmi konania pred ústavným súdom sú sťažovatelia a dotknuté súdy ako orgány štátu. Rovnako v konaní o sťažnostiach pre porušenie základných práv a slobôd v súdnych konaniach, ktoré zaručuje Dohovor, sú účastníkmi konania pred Európskym súdom pre ľudské práva sťažovateľ (ktorým môže byť fyzická, či právnická osoba) a príslušný štát, proti ktorému je sťažnosť podaná. Tak Ústavný súd Slovenskej republiky, ako aj Európsky súd pre ľudské práva, zisťuje, či došlo k porušeniu namietaného práva, ale otázkou zavinenia konkrétneho sudcu alebo niektorého zo sudcov v senáte, ktorý vo veci konal a rozhodoval, sa nezaobera; konečne, sudca nie je ani účastníkom tohto konania. Zodpovedným v týchto konaniach je *štát, nie sudca ako fyzická osoba*.

Pre úplnosť je potrebné uviesť, že ani v prípade, ak Ústavný súd SR rozhodol o ústavnej sťažnosti tak, že právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v konaní pred dotknutým súdom porušené bolo, a zo zisteného skutkového stavu vyplýva, že prieťahy v konaní boli spôsobené nečinnosťou súdu (sudcu), nemožno bez ďalšieho uzavrieť, že sa tak stalo v dôsledku zavineného konania sudcu. *Pre konštatovanie o porušení základného práva a slobody sťažovateľa v takýchto prípadoch je postačujúce zistenie objektívnej existencie prieťahu v konaní, nie skúmanie, kto za zistený stav zodpovedá – štát, dotknutý súd, konkrétny sudca, respektíve v akej miere sa uvedené subjekty na tomto stave podieľali* (odhliadnuc ešte aj od možnosti spoluzavinenia sťažovateľa). Príkladom môže byť rozhodnutie disciplinárneho súdu č.j. 8 Ds 2/2003, v ktorom bol sudca Okresného súdu K. JUDr. P.K. spod návrhu na začatie konania pre disciplinárne previnenie pre prieťahy v konaní oslobodený. Napriek tomu, že sudca bol nečinný, disciplinárny súd zistil, že sudca bol dlhodobo pracovne veľmi preťažený (čo nie vôbec ojedinelý prípad). Disciplinárny súd v odôvodnení tohto rozhodnutia poukázal aj na konštantnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej „*prechodné zaťaženie súdov nezakladá zodpovednosť štátu, ak s náležitými urýchleniami prijal opatrenia spôsobilé prekonať takúto výnimočnú situáciu, napríklad zvýšenie počtu sudcov, pracovníkov kancelárie, legislatívne zmeny a pod. Ak štát túto povinnosť nesplnil, nemôže za prieťahy v konaní zodpovedať sudca, ktorý objektívne nie je spôsobilý vybaviť neprímerane vysoký počet vecí v súdnom oddelení bez prieťahov*“ (Zimmermann a Steiner proti Svajciarsku).

Pre zvýraznenie daného aspektu možno poukázať na jeden z nových rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len Súd) prijatého vo veľkej komore dňa 29. júna 2005 vo veci *Scordino proti Taliansku*, v odôvodnení ktorého je v odseku 173. uvedené, že „... Súd mal už príležitosť zdôrazniť vážnosť ťažkostí, ktoré vznikli ako dôsledok neschopnosti Talianska riešiť danú situáciu.“ V tomto odseku

rozsudku Súd ďalej upriamil pozornosť na skutočnosť, že od 25. júna 1987, t.j. od dátumu vydania rozsudku vo veci Capuano v. Taliansko (Séria A č. 119), bolo vydaných 65 rozsudkov, v ktorých bolo zistené porušenie čl. 6 ods. 1 v konaniach prekračujúcich „rozumný čas“ v civilných veciach v rôznych regiónoch Talianska. Súd danú situáciu hodnotí tak, že časté opakovanie zistených porušení poukazuje na nahromadenie identických porušení, ktoré nie sú iba ojedinelým incidentom. Také porušenia odzrkadľujú pretrvávajúcu situáciu, ktorá nebola napravená a v súvislosti s ktorou strany v spore nemajú prostriedok domácej nápravy. Táto akumulácia porušení preto zavádza prax, ktorá nie je v súlade s Dohovorom.

Zo Správ o činnosti zástupcu Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva za roky 2004 a 2005 (informácie v tomto odseku sú čerpané z internetovej stránky Ministerstva spravodlivosti SR, kde nie sú k dispozícii kompletne údaje za všetky roky od vzniku samostatnej Slovenskej republiky) vyplýva, že Európsky súd pre ľudské práva vydal v rokoch 2004 a 2005 spolu 34 rozsudkov proti Slovenskej republike, v ktorých konštatoval porušenie čl. 6 ods. 1 Dohovoru pre nerozhodnutie veci v primeranej lehote (posledný odsek na str. 3 Správy o činnosti zástupcu SR za rok 2004, predposledný odsek na str. 4 Správy o činnosti zástupcu SR za rok 2005). Ďalej je na str. 4 Správy o činnosti zástupcu SR za rok 2004 uvedené, že v roku 2004 Súd prijal 14 rozsudkov z celkového počtu 69 rozsudkov vyhlásených od roku 1993 (teda od vzniku Slovenskej republiky). Z uvedeného vyplýva, že od roku 1993 do roku 2004 vydal Súd proti Slovenskej republike 55 rozsudkov. Z tejto Správy nemožno zistiť, koľko z týchto rozsudkov sa týkalo prietahov v konaní, ale z údajov na str. 3 a 5 Správy o činnosti agenta pre zastupovanie SR za rok 2000 jasne vyplýva, že od vzniku Slovenskej republiky k 28. februáru 2001 bolo vláde SR oficiálne oznámených (notifikovaných) 76 sťažností podaných proti SR pred Súdom, z ktorého počtu sa 38 sťažností týkalo neprimeranej dĺžky konania, čo je viac ako polovica. Dôvodne preto možno predpokladať, že aj väčšina z 55 rozsudkov prijatých proti Slovensku v rokoch 1993 až 2000 sa týkala prietahov v konaní. Ak Súd vyčítal Taliansku ako štátu neschopnosť zjednať nápravu od roku 1987, od ktorého bolo vydaných proti nemu 65 rozsudkov, tak treba priznať, že od roku 1993 vydal Súd proti Slovensku zrejme podobný počet rozsudkov pre porušenie práva na rozhodnutie veci v primeranej lehote. Je potrebné sa preto vážne zamyslieť nad daným stavom na Slovensku, a hlavne nad jeho príčinami a hľadať skutočne systémové a koncepčné riešenia. Zavedenie právnej normy, podľa ktorej by bol disciplinárny súd z rozhodnutia príslušných orgánov o porušení základných práv a slobôd sťažovateľov povinný automaticky, bez ďalšieho vyvodiť zavinenie sudcu za daný stav, by bolo krajne nezodpovedným zbavovaním sa, či prenášaním zodpovednosti zo strany štátu na sudcov ako jednotlivcov, čo nie je v žiadnom prípade prípustné.

C. Nejasnosť právnej normy

Ak z vyššie uvedenej argumentácie vyplýva, že právoplatné rozhodnutia príslušných orgánov, ktorými by mal byť disciplinárny súd viazaný, neriešia otázku viny sudcu, proti ktorému smeruje návrh na začatie disciplinárneho konania - a ani ju riešiť nemôžu pre nedostatok právomoci alebo vecnej príslušnosti, je potom otázne, z čoho má vyplývať viazanosť disciplinárneho

súdu o zodpovednosti sudcu v danom prípade, a to nad rámec daný ustanovením § 150 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z.z. v spojení s § 7 ods. 1 Trestného poriadku.

Osobitne zložitá situácia by nastala, ak by z rozhodnutia príslušného orgánu (Ústavného súdu SR, a pod.) vyplývalo, že v súdnom konaní došlo k porušeniu základných práv a slobôd sťažovateľa - pre prieťahy v konaní, a zvlášť v dôsledku rozhodnutia súdu - pričom **vo veci konal a rozhodoval senát**. Rozhodnutie vydané v občianskom súdnom konaní a v trestnom konaní nie je rozhodnutím **sudcu** ale rozhodnutím **súdu**. V **senátnych veciach** je zákonom zaručená tajnosť hlasovania členov senátu. Ide tak buď o **uplatnenie kolektívnej zodpovednosti** viacerých sudcov rozhodujúcich v senáte alebo o zákonom predpokladanú nemožnosť postihu sudcov pri rozhodovaní v senátnych veciach na rozdiel od možného postihu v tých veciach, v ktorých sa na rozhodovaní podieľa len jediný sudca.

Aplikácia takejto normy by neprichádzala do úvahy ani v prípade, ak by sa jednalo o rozhodnutie orgánu, ktorý bol oprávnený rozhodovať o vine sudcu (za skutok, pre ktorý je podaný aj návrh na začatie disciplinárneho konania proti sudcovi), pretože disciplinárne konanie proti sudcovi je ovládané zásadou *ne bis in idem* v súlade s ustanovením § 150 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich v spojení s § 9 ods. 1, pís. e) Trestného poriadku, z ktorého dôvodu by bolo pokračovanie disciplinárneho konania neprípustné.

Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo (čl. 1 ods. 1 Ústavy SR). Štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon (čl. 2 ods. 2 Ústavy SR).

Princíp právneho štátu proklamovaný vo vyššie uvedenom článku ústavy je základným ústavnoprávnym princípom v Slovenskej republike. Ak právna norma obsiahnutá v ustanovení zákona nie je formulovaná jednoznačne a pre jej adresáta nie je dostatočne zrozumiteľná, pričom tento nedostatok nie je možné odstrániť ani výkladom podľa čl. 152 ods. 4 ústavy, jej obsah nie je v súlade s obsahom princípu právneho štátu vyjadreným v čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky (PL ÚS 19/98).

JUDr. Milan Karabín
predseda Súdnej rady
Slovenskej republiky